

РАСТ

- Одређене неправилности и ритам раста
- ТВ – највећи прираст у првој години
- ТМ – прво повећавање између 2. и 4.године
- ТВ – 5. до 7.године
- ТМ – од 8.године
- ТВ – највећи пораст у пубертету
- до 10.године приближно исти раст М и Ж
- почетак пубертета - Ж, након тога М

РАСТ И РАЗВОЈ МОЗГА

- Почиње зачећем
- Мозак је огроман у односу на тело и троши велику количину енергије
- Иако се дете рађа са формираним мозгом, он се и даље развија

ЕМОЦИОНАЛНИ И СОЦИЈАЛНИ РАЗВОЈ

Симбиотска фаза

- Заједница мајка-дете
- Ова заједница је важна још интраутерино, а наставља се одмах након рођења
- Мајка препознаје сигнале које дете шаље и одговара на њих
- Од брзине и интензитета одговора мајке на сигнале зависи колико ће дете бити самопоуздано

- У првом месецу беба разликује мирис мајке и њеног млека
- У другом месецу разликује људе од неживих објеката и реагује на људски глас
- У трећем месецу се јавља прва аутентична социјална реакција-осмех
- У четвртном и петом месецу разликује љутит од насмејаног израза лица
- После 6. месеца снажно се везује за једну или више особа, препознаје лице мајке, осетљиво је на одвајање од ње

ФАЗА СЕПАРАЦИЈЕ И ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈЕ

- Од десетог месеца почиње да се интересује за своју околину. Открива реч НЕ
- Период сепарације-налази предмет којим надомешћује мајку (играчка, пелена...)
- Крајем прве године јављају се прва учења: забрана, реагује на име
- Око 18. месеца дете је емоционално везано за родитеље, страх од одвајања и од непознатих особа. То је време конфликта: остати у синбиози или бити засебна личност и тај конфликт се испољава пркосом
- Средином друге године снажна љубомора према другој деци

- Почетком 3. године научило да именује делове свога тела, препознаје себе у огледалу и на фотографијама
- У трећој години може да разуме смисао неких забрана
- Заједничка игра са другом децом, радо учествује у групним активностима.
- Са 4 године расположење је бурно и лако се мења, па није тако пријатан члан друштва (породице, обданишта)
- Агресивност се окреће према родитељима јер они имају превелика очекивања од детета и често га грде
- Склоност ка себичности и нестрпљењу, не уме да чува тајну, препричава све догађаје из окружења, разговара са измишљеним пријатељима

- У 5. години развија друштвене облике понашања и жели да ради оно што се од њега очекује
- Осећа одговорност за своје поступке али и даље је потребно да га одрасли охрабрују и усмеравају према потребама групе
- Обданиште је веома важно за дете јер допуњује кућно васпитање, гради искуства у игри са вршњацима
- Дете овог доба је већ развило личност и показује на то какво ће бити када буде старије

РАЗВОЈ ПСИХИЧКИХ ФУНКЦИЈА

- **Опажање, пажња, мишљење, памћење, емоције, машта, мотивација**
- **Ове функције помажу да се адаптирамо на реалност живота**
- **Развој у великој мери зависи од средине која нас окружује**
- **Зато је важан однос родитеља, васпитача, учитеља...**

СВЕСТ

- Свесност о себи и околини која нас окружује
- Доживљај сопствене личности у времену и простору
- Развој свести се види од тренутка када бебе показује приврженост родитељима (6-7. месец) преко страха од страних особа до схватања постојања себе
- Крајем 2. године почиње да се развија самосвест (свест о себи, својим осећањима, жељама, мислима, поступцима...)

МИШЉЕЊЕ

- Коришћење доступних података како би се генерисали нови подаци
- Свесно и несвесно
- Конкретно и апстрактно
- За развој мишљења потребна интеракција детета са реалним светом
- Од 3. до 5. године поставља себи питања “како” и “зашто”, а од 5. до 7. године анализира појаве па је и закључивање савршеније

ПАМЋЕЊЕ

- Могућност усвајања, задржавања и коришћења информација
- Са навршеном првом годином сећају се неких догађаја из прошлости, али је памћење краткотрајно
- Од 3. године могу да се сећају неких догађаја глобално, али део мозга задужен за трајно памћење не сазрева пре навршене три године

ПОРЕМЕЋАЈИ ПАМЋЕЊА

- **Квантитативни**
 - живо и пренаглашено сећање неких ситуација
 - ослабљено памћење
 - амнезија-губитак памћења за одређени временски период)
- **Квалитативни** (лажне појединости, искривљено присећање, фантазије)

ИНТЕЛИГЕНЦИЈА

- Способност решавања проблема путем мишљења
- Одређује се коефицијентом интелигенције IQ
Ментална ретардација: IQ испод 70
Генији су интелектуално, духовно и креативно обдарене особе
- IQ није сталан, али јесте приближно исти ако се не измене услови живота
- Зависи од наслеђа (генетике) и спољашње средине

ЕМОЦИЈЕ

- Реакција човека на стимулус
- То је афективни аспект свести
- Емоција је краткотрајна, а расположење је трајније
- Основне емоције: бес, радост, изненађење, страх, туга и гађење
- Афект је интензивно стање осећања од тренутка до тренутка и мења се као одговор на различите ситуације

ДЕЧЈЕ ЕМОЦИЈЕ

- Разликују се од емоција одраслих (“мало пре је плакао, а сада се смеје”)
- Спонтано се изазивају
- Примарне емоције су **страх, гнев, радост и жалост**
- **Гнев** је најчешћа емоција у детињству и увек је краткотрајна, а настаје спутавањем активности или неиспуњавањем жеља (вриштање, млатарање рукама и ногама, вербално реаговање). Од треће године гнев и агресија се обуздавају на социјално прихватљиве.
- **Страх** до 6. године изазивају нереална и измишљена лица, мрак, необјашњиве појаве...
- **Љубомора** се јавља због губитка љубави (рођење другог детета)

ЕМОЦИОНАЛНА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА

- Способност да се разумеју сопствена и туђа осећања
- Склоп самоконтроле, самоуверености, самоспоразумевања и емпатије
- Она се учи и зато је потребно да дете научи да речима изрази своја осећања, да препознаје осећања других људи, да подстакнемо емоционалну искреност како би дете могло да мисли самостално и своје понашање усклади са својим осећањима

РАЗВОЈ СЛУХА

- Унутрашње ухо достиже своју одраслу (адултну) грађу још током трудноће, али се сазревање функције слушања наставља до краја друге године живота јер слушни (аудитивни) центри у кори мозга сазревају између 18. и 24. месеца
- Код деце која имају урођено оштећење слуха, лечење и рехабилитација дају најбоље резултате ако се започну у прве три године

- Слушни (аудитивни) систем анализира звучну поруку према фреквенцији, интензитету и временском следу
- Током трудноће прво сазрева пријем дубоких тонова, а временом и високих тонова
- У току прве две године живота праг тонова добија вредности као код одраслих

РАЗВОЈ ГОВОРА

- **Говор као психичка функција представља основни начин човекове комуникације**
- **Развој говора се одвија кроз четири језичке компоненте: разумевање језика, усвајање језичких звукова, изражавање речи и реченица, као и социјални аспект комуникације**
- **Превербални период:**
 - до другог месеца- рефлексни крици и вегетативни звуци:**
 - од 3. до 5. месеца- гукање и смејање**
 - од 6. до 8. месеца-бабблинг (брбљање)**
 - од 9. до 12. месеца-одвајање слогова ма-ма, та-та**

- Дете са 9 месеци разуме реч НЕ и своје име
- Са 10 месеци разуме речи са значањем- мама, тата, разуме гест ”па-па”
- До 15 месеци споро усваја речи, за два месеца усваја једну реч
- После 15 месеци нагло обогаћује речник
- Са 18 месеци зна десетак речи
- Са 20 месеци употребљава језичко стилске фразе (”дај воде”) уз говор у трећем лицу јединине
- Са две године формира се матерњи језик, фонд 300 речи, прави кратке реченице од 2-3 речи
- Са 3 године разликује пол, користи множину, добар изговор, фонд 600 речи, зна своје презиме

- У узрасту 3-7 година јавља се физиолошко муцање (проблем психомоторике, доживљаја себе у односу на околину)
- Са 4-5 година драматизација, фонд 1500-1900 речи
- Са 6 година фонд 2400 речи
- Ако са 24 месеца има фонд мањи од 50 речи, поседује ризик за хроничан лингвистички хендикеп

РАЗВОЈ ВИДА

- Прва етапа у развоју вида је реаговање на светлост у виду трептања, жмиркања, затим гледања у извор светлости, примећивања већих објеката њиховим праћењем
- Новорођенче веома ретко и мало отвара очи, док је спонтано трептање веома ретко
- Са две недеље почињу покрети очних јабучица, а крајем првог месеца координација очних јабучица и капака и тада почиње да гледа у извор светлости

- У току другог месеца реакција на светлост је праћена генерализованим покретима тела (окретање главе уназад)
- Почетком трећег месеца почиње да прати предмете у близини
- Почетком четвртог месеца могу да препознају особе које су стално са њима
- Почетком петог месеца дете се загледа у играчку или своју руку
- Почетком 6. месеца интересовање за видне надражаје на даљину од 1-2 метра (гледа у испуштену играчку)

- Почетком седмог месеца развија се координација око-рука и покушава да дохвати предмете изван домашаја од 2 метра
- Почетком осмог месеца разликује геометријске фигуре и облике
- У деветом месецу препознаје предмете на удаљености преко 3 м, а у десетом месецу на удаљености преко 4 м
- Ок 12 до 15 месеци у стању да вуче линије по папиру
- Од 16 до 18 м. разликује предмете на даљину и близину
- Разликује жуту боју у 2. години, а плаву у 3. години
- Испитивање на боје најчешће се обавља у 4. години